

True Grit

CHARLES PORTIS

True Grit

Vertaald uit het Engels door Guido Golüke

Lebowski Publishers, Amsterdam 2011

Voor mijn vader en moeder

Oorspronkelijke titel: *True Grit*

Oorspronkelijk uitgegeven door: The Overlook Press/Bloomsbury

© Charles Portis, 1968

© Vertaling uit het Engels: Guido Golüke, 2010

© Vertaling voorwoord Donna Tartt uit het Engels: Babet Mossel, 2010

© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2011

Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam

Omslagbeeld: © Paramount Pictures, 2011. All Rights Reserved.

Typografie: Michiel Niesen, ZetProducties, Haarlem

ISBN 978 90 488 0679 9

NUR 302

www.truegrit-defilm.nl

www.lebowskipublishers.nl

Lebowski Publishers is een imprint van Dutch Media Uitgevers bv

lebowski

Dit boek is ook leverbaar als e-book:
ISBN 978 90 488 0680 5

Inleiding

Het is een gemeenplaats om te zeggen dat we ‘van een boek houden’, maar wanneer we het zeggen, bedoelen we er eigenlijk van alles mee. Soms bedoelen we alleen maar dat we een boek een keer hebben gelezen en ervan hebben genoten; soms bedoelen we dat een boek belangrijk voor ons was in onze jeugd, ook al hebben we het jaren niet meer ingekeken; soms is datgene waar we van houden een impressionistisch beeld, een glimp van ver (*Combray... madeleines... Tante Léonie...*) in tegenstelling tot de ervaring een echte tekst door te ploegen en je er gelukzalig in te wentelen; en maar al te vaak beweren mensen te houden van boeken die ze helemaal niet hebben gelezen. Dan zijn er de boeken waar we zoveel van houden dat we ze om de paar jaar opnieuw lezen en passages van buiten kennen. Het zijn de boeken die ons opvrolijken als we ziek of treurig zijn en ons altijd weer plezier verschaffen als we ze zomaar eens inkijken, die we al onze vrienden en kennissen opdringen, die we een leven lang telkens weer met onverminderd enthousiasme openslaan. Volgens mij spreekt het voor zich dat de meeste boeken waarmee lezers zich zo intens verbonden voelen, meesterwerken zijn. Ik ben dan ook van mening dat *True Grit* van Charles Portis een meesterwerk is.

True Grit is niet alleen een boek waar ik al sinds mijn jeugd dol op ben, het is een boek waar mijn hele familie hartstochtelijk veel van hield. Ik kan geen andere, maar dan ook geen enkele andere roman bedenken die lezers van zo uiteenlopende leeftijden en literaire voorkeuren in verrukking weet te brengen. Vier generaties van onze familie vielen als een blok voor *True Grit* – te beginnen bij de grootmoeder van mijn moeder, toen

begin tachtig, die het boek uit de bibliotheek had geleend en het prachtig vond en aan mijn moeder te lezen gaf. Mijn moeder – haar oudste kleindochter – had haar bedenkingen. De boeken die zij en haar grootmoeder lezen hadden weinig gemeen: mijn zachtaardige overgrootmoeder – geboren in 1890 – was opgegroeid in een uiterst beschermd milieu en in veel opzichten onschuldiger dan de meeste zesjarigen van nu, terwijl mijn moeder (destijds in de twintig) boeken als *The Boston Strangler* op haar nachtkastje had liggen. Louter uit plichtsgevoel sloeg ze *True Grit* maar eens open – en was er zo weg van dat ze toen ze het uit had, meteen terugkeerde naar de eerste pagina om het nog eens helemaal te lezen. Mijn eigen grootmoeder, een vrouw van middelbare leeftijd die nogal streng was in de keuze van haar onderwerpen (politiek, wetenschappen, geschiedenis) werd ook gegrepen door *True Grit*, wat des te opmerkelijker was omdat ze – afgezien van de klassiekers uit haar jeugd en wat zij ‘de grote werken’ noemde – eigenlijk niet zoveel om fictie gaf. Zij zou wel eens degene geweest kunnen zijn die opperde dat het boek mischien wel iets voor mij was. Ik was pas een jaar of tien, maar ik was er ook meteen verliefd op, en die liefde is nooit meer overgegaan.

De plot van *True Grit* is ongecompliceerd, en op zijn manier zo puur als een verhaal uit *The Canterbury Tales*. In de openingsalinea wordt de premisse van de roman elegant en bondig gepresenteerd:

Niemand wil geloven dat een veertienjarig meisje midden in de winter huis en haard zou verlaten om het bloed van haar vader te wreken, maar destijds leek het niet zo vreemd, al geef ik toe dat het niet dagelijks gebeurde. Ik was net veertien toen een lafaard, Tom Chaney genaamd, mijn vader neerschoot in Fort Smith, Arkansas, en hem beroofde van zijn leven, zijn

paard, honderdvijftig dollar in contanten en nog twee Californische goudstukken die hij in zijn broeksband bij zich droeg.

Aan het woord is Mattie Ross, afkomstig uit de omgeving van Dardanelle in Yell County, Arkansas, en het verhaal speelt rond 1870, kort na de Burgeroorlog. Mattie laat haar zwaar getroffen moeder thuis bij haar jongere broer en zus en gaat achter Tom Chaney aan, de knecht die haar vader heeft vermoord. ('Tom Chaney zei dat hij uit Louisiana kwam. Hij was klein van stuk en had een hard gezicht. Ik zal later meer over dat gezicht vertellen.') Maar Chaney heeft zich aangesloten bij een stel outlaws – de bende van Lucky Ned Pepper – en is het Indianenterritorium ingetrokken, dat onder jurisdictie valt van de federale politie. Mattie zoekt iemand om achter hem aan te gaan, iemand die eerst schiet en dan pas vragen stelt. Daarom vraagt ze de sheriff in Fort Smith naar de naam van de beste marshal die hij kent:

De sheriff dacht hier even over na. Hij zei: 'Daarvoor moet ik een en ander tegen elkaar afwegen. Het zijn er bijna tweehonderd. Ik denk dat William Waters de beste spoorzoeker is. Het is een halfbloed Comanche en het is geweldig hem de grond te zien afspeuren. De ergste van allemaal is Rooster Cogburn. Dat is een genadeloze, bikkelharde kerel die niet weet wat angst is. Hij houdt ook wel van een glaasje. Dan is er L.T. Quinn, die levert zijn gevangenen levend af. Hij laat er misschien weleens eentje lopen, maar hij gelooft dat zelfs de grootste misdadiger recht heeft op een eerlijke kans. Bovendien betaalt de rechtbank geen premie voor een dode verdachte. Quinn is een goede politiemann en ook nog lekenprediker. Hij zal nooit knoeien met bewijsstukken of een gevangene mishandelen. Hij

is zo eerlijk als goud. Ja, ik zou zeggen dat Quinn zo ongeveer de beste is die ze hebben.'

Ik zei: 'Waar kan ik die Rooster vinden?'

Filmfans zullen zich een al wat oudere John Wayne herinneren in zijn beroemde rol als Rooster Cogburn, maar de Rooster van de roman is wat jonger, achter in de veertig: een dikke kerel met één oog en een walrussnor, ongewassen, geteisterd door malaria, meestal dronken. Hij is een oudgediende van het Geconfedereerde Leger en, meer in het bijzonder, van William Clarke Quantrills gewelddadige partizanenbende, die berucht is in de Amerikaanse geschiedenis vanwege het bloedbad in Lawrence, Kansas, en ook de springplank vormde voor de carrière van de nog toen jonge Frank en Jesse James. Mattie vindt Rooster ten slotte in zijn vervuilde huurkamer achter een Chinese levensmiddelenwinkel ('Mannen leven als zwijnen als je ze hun gang laat gaan,' merkt ze misprijzend op) en hij wil Matties geld best aanpakken om achter de moordenaar van haar vader aan te gaan – maar hij wil Mattie niet mee hebben.

Hij ging rechtop in bed zitten. 'Wat nou,' zei hij, 'wacht eens even. Jij gaat niet mee.'

'Dat hoort bij de afspraak.'

'Dat zal niet gaan.'

'En waarom niet? U vergist zich als u denkt dat ik dom genoeg ben om u zomaar met honderd dollar te laten weggrijden. Nee, ik wil er zelf op toezien dat mijn opdracht ook wordt uitgevoerd.'

Mattie is niet de enige die achter Tom Chaney aanzit, er is ook de verwaande, knappe Texas Ranger LaBoeuf, die Chaney al door diverse staten is gevolgd. LaBoeuf (wiens naam wordt uitgesproken als 'Labief', en die wat al te trots is op zijn lidmaatschap

van de Rangers) wil met Rooster samenwerken om Chaney in te rekenen en de premie op te strijken. Maar LaBoeuf, die rinkelende dandy met zijn 'grote wrede sporen' en 'Texaanse spullen', heeft net als Rooster geen zin om een veertienjarig meisje op sleeptouw te nemen bij hun jacht op een moordenaar. Bovendien is LaBoeuf van plan Chaney mee terug te nemen naar Texas om hem daar te laten ophangen voor de moord op een Texaanse senator bij een ruzie over een jachthond, een voorname waar Mattie zich fel tegen verzet:

'Ho ho,' zei LaBoeuf, 'het maakt toch niet uit waar hij gaat hangen, of wel?'

'Voor mij wel. Voor u niet?'

'Voor mij gaat het om een hoop geld. Is ophanging in Texas niet even goed als ophanging in Arkansas?'

'Nee. U hebt zelf gezegd dat ze hem daar misschien wel weer loslaten. Deze rechter hier zal zijn plicht doen.'

'Als ze hem niet ophangen schieten we hem dood. Daarvoor kan ik je mijn woord geven als Ranger.'

'Ik wil Chaney laten boeten voor de moord op mijn vader, niet voor het neerschieten van een of andere jachthond in Texas.'

'Hij gaat niet boeten voor die hond, maar voor de moord op die senator, en op jouw vader. Op die manier is hij straks net zo dood, zie je, en betaalt hij in één keer voor al zijn misdaden.'

'Nee, zo zie ik het niet. Ik zie het anders.'

Het zal geen verbazing wekken dat Rooster en LaBoeuf van plan zijn zonder Mattie uit Fort Smith weg te glippen. Maar ze gaat ze achterna, en hoe hard ze ook rijden, ze kunnen haar niet afschudden. ('Wat een domme taktiek om die zwaar met mannen

en wapentuig beladen paarden te laten racen tegen mijn Blackie met haar lichte last!’) Als ze Mattie er niet toe kunnen bewegen om terug te gaan, accepteren ze haar ten slotte; aanvankelijk vol ergernis, als een zorgelijk blok aan hun been, dan schoorvoetend, als een mascotte en een soort van gelijke en uiteindelijk – wanneer ze zij aan zij meevecht en zichzelf bewijst – als een volwaardige partner die de strijd nooit zal opgeven.

Net als *Huckleberry Finn* (of *The Catcher in the Rye*, of zelfs de verhalen van Bertie en Jeeves) is *True Grit* een monoloog, en wat daaraan zo amusant blijft, wat de lezer noopt telkens opnieuw aan het boek te beginnen, is de stem van Mattie. Geen nu nog levende Zuidelijke auteur weet het idioom van het Zuiden zo te treffen als Portis. Maar hoewel Portis in al zijn romans (ook de romans die in het heden zijn gesitueerd) al blijkt geeft van een diepgaande kennis van de omgeving waarin zijn verhaal zich afspeelt, laat hij in *True Grit* zien dat hij ook greep heeft op meer gecompliceerde, subtielere elementen als de tijdgeest. Nadat ze haar jeugdige avontuur heeft overleefd, doet Mattie als oude vrouw haar verhaal, en Portis is zo’n genie in het creëren van levende stemmen dat het boek niet zozeer leest als een roman maar als een verslag uit de eerste hand: dit is het Wilde Westen anno 1870 in de herinnering van een oude vrijster, gefilterd door de bedaarde sepiatinten van de jaren rond de eeuwwisseling. Matties toon is naïef, belerend, onaangedaan en volledig verstoken van zelfreflectie – en hier en daar onbedoeld hilarisch, een beetje zoals *The Young Visitors* van Daisy Ashford. En net als in *The Young Visitors* (dat vooral zo kostelijk is omdat de meest absurde victoriaanse waanideeën erin worden voorgesteld als logische vanzelfsprekendheden) is de charme van *True Grit* voor een groot deel te danken aan Matties onbewogen kijk op het leven aan de grens van de beschaving. Vuurgevechten, steekpartijen en openbare executies worden rechtuit en droog beschreven, vaak met veel minder vuur dan wanneer Mattie weer eens uit-

weidt over politieke en persoonlijke opvattingen. Ze citeert uit de bijbel; ze geeft de lezer uitleg en goede raad; over haar observaties ligt vaak een glanslaag van protestante vroomheid. En haar eigen, duidelijk herkenbare stem (direct, onsentimenteel, maar ook gekruid met salonplatitudes) klinkt door in de uitspraken van alle andere figuren – zowel marshals als outlaws – wat zorgt voor een buitengewoon komisch effect, zoals wanneer Rooster grimmig opmerkt over een jonge gevangene die hij levend heeft opgebracht om hem te laten berechten: ‘Ik had die jongen een kogel door zijn kop moeten schieten in plaats van zijn sleutelbeen. Ik dacht aan mijn premie. Soms laat je je door dat geld van de wijs brengen.’

Mattie wordt dikwijls vergeleken met haar literaire voorvader, Huckleberry Finn, maar hoewel de twee duidelijke overeenkomsten vertonen, is Mattie in de meeste opzichten veel harder dan de zorgeloze, zachtaardige Huck. Waar Huck blootsvoets en ‘onbeschaafd’ door het leven gaat en gelukkig in zijn suikerton woont, is Mattie helemaal het kind van de beschaving dat een zondagsschool in het negentiende-eeuwse Arkansas voor ogen heeft: preuts en streng in de presbyteriaanse leer, puriteins (‘Ik ga geen dief in de mond nemen om mijn hersens te laten stelen,’ zegt ze koeltjes tegen de dronken Rooster), netjes, ijverig, zuinig, met een goed hoofd voor cijfers en een scherp zakelijk instinct. Haar onverstoorbaarheid doet denken aan Buster Keaton: ook Mattie heeft een stalen gezicht. Er kan geen lachje af als ze het verhaal doet van de onwaardige en belachelijke situaties waarin ze zich bevindt, zelfs levensgevaarlijke beproevingen ontlokken aan haar geen heftige emoties. Maar die onverstoorbare nuchterheid dient in de roman een tweeledig doel, want Mattie mag dan humorloos zijn, ze is ook volledig gespeend van eigenschappen als medelijden en zelftwijfel, en haar stalen onverzoenlijkheid, hoe grappig ook, boezemt tevens ontzag in, op een manier die doet denken aan oude ferrotypieën en *cartes de*

visite van piepjonge Geconfedeerde soldaten: trefzekere killers met warrige krullen en serieuze engelgezichten. Het is onmogelijk Huckleberry Finn in hetzelfde licht te zien, omdat Huck beschikt over een avontuurlijke geest; plicht en discipline zijn hem volkomen vreemd en gerecruteerd door een leger, voor welke zaak dan ook, zou hij bij de eerste de beste gelegenheid deserteren en wegvlugten naar zijn makkelijke leventje aan de rivier. Mattie daarentegen is de perfecte soldaat, ondanks haar sekse. Ze is onvermoeibaar als een jachthond en hoewel we lachen om haar koppige vasthoudendheid, vervult die ons ook met ontzag. Met haar oudtestamentische moraliteit, haar veeleisende, legalistische instelling, het donderend geweld van haar zwarte gramscap ('Wat een verspilling! Tom Chaney zou hiervoor boeten! Ik zou niet rusten voor die hond uit Louisiana gillend in de hel brandde!') is ze eerder het kleine zusje van Kapitein Ahab dan van Huck Finn.

True Grit is een avonturenverhaal en hoewel de twee boeken in veel opzichten niet meer van elkaar zouden kunnen verschillen, lijkt Matties queeste toch op die van Dororthy Gale in *The Wizard of Oz*. De praktische Dorothy is in al haar beproevingen eigenlijk alleen maar bezig naar huis terug te keren in Kansas; terwijl de praktische Mattie, met haar eigen missie en haar eigen onwaarschijnlijke metgezellen, door het land trekt in de historische schaduw van een heel ander Kansas: het mythische territorium van outlaws als Quantrill en zijn Geconfedeerde moordenaarsbende. Hoewel Quantrill – een briljant tacticus – in sommige kringen werd geromantiseerd als een roverhoofdman à la Alexandre Dumas, wordt het bloedbad dat onder zijn leiding werd aangericht in de abolitionistische stad Lawrence, Kansas, beschouwd als de grootste gruweldaad in de Amerikaanse Burgeroorlog en ziet de geschiedenis Quantrill eerder als een kille moordenaar. (Eén man – door vijf kogels getroffen terwijl hij probeerde zich over te geven – werd door zijn aan-

valler voor dood achtergelaten met de afscheidsboodschap: ‘Zeg maar tegen God dat Quantrill de laatste man was die je op aarde gezien hebt.’) Rooster heeft zijn fameuze hardheid waarschijnlijk voor een deel overgenomen van zijn leermeester Quantrill. Het incident met Odus Wharton en de lijken in het vuur lijkt inderdaad parallellen te vertonen met onaangename incidenten bij de overvallen op Lawrence en Centralia zoals die in historische verslagen staan opgetekend, en Rooster heeft in elk geval Quantrills befaamde gewoonte overgenomen om de vijand tegemoet te rijden met de teugels tussen zijn tanden en een revolver in elke hand. Maar tegen de verwachting in is het ook de oude schurk Rooster die – net als Huck Finn in een instinctief verzet tegen de geaccepteerde wreedheid van zijn tijd – zorgt voor momenten van rechtvaardigheid en nobelheid in *True Grit*. Hij doet dit in een aantal kleine komische intermezzo’s (zoals zijn tevreden stemmende optreden tegen de twee ‘rotjongens’ die de muilezel op de rivieroever kwellen), om maar te zwijgen over de buitengewone climax van de roman. Maar het meest bevredigende in het hele boek is misschien het moment waarop Rooster opschrikt uit zijn ambivalente houding tegenover Mattie als hij ziet hoe LaBoeuf haar met een tak te lijf gaat:

Ik begon te huilen. Ik kon er niets aan doen, maar het was meer van woede en schaamte dan van pijn. Ik zei tegen Rooster: ‘Gaat u dit zomaar toelaten?’

Hij liet zijn sigaret op de grond vallen en zei: ‘Nee, ik geloof dat ik dat maar niet doe. Weg met die tak, LaBoeuf. Ze heeft gewonnen.’

‘Van jou misschien, maar van mij nog niet,’ antwoordde de Texas Ranger.

Rooster zei: ‘Zo is het wel genoeg, zei ik.’

LaBoeuf trok zich niets van hem aan.

Rooster verhief zijn stem en zei: ‘Weg met die tak,

LaBoeuf! Hoor je me?’

LaBoeuf hield op en keek hem aan. Toen zei hij: ‘Wat ik eenmaal ben begonnen maak ik ook af.’

Rooster trok zijn revolver met cederhouten greep, spande de haan met zijn duim en nam LaBoeuf onder schot. Hij zei: ‘Dat wordt dan je grootste vergissing sinds je uit die doornstruiken in Texas tevoorschijn bent gekropen.’

True Grit begint kortom waar ridderlijkheid de grens bereikt – waar het oude Zuiden het Wilde Westen ontmoet en er geleidelijk in opgaat. En zonder iets te verklappen kan ik zeggen dat het boek eindigt met een rondreizende Wildwestshow in Memphis aan het begin van de twintigste eeuw, dat wil zeggen: in de twintigste eeuw en tegelijkertijd omkranst door mythen en legenden.

True Grit verscheen in 1968. Toen het boek uitkwam, schreef Roald Dahl dat het de beste roman was die hij in lange tijd onder ogen had gekregen. ‘Ik ging zeggen dat het de beste roman was die ik onder ogen had gekregen sinds... Daar stakte mijn pen. Sinds wanneer? Welk boek heeft mij meer plezier verschaft in de laatste vijf jaar? Of de laatste twintig jaar?’ Toen ik in de jaren zeventig opgroeide gold *True Grit* in elk geval in brede kringen als een klassieker. Toen ik een jaar of veertien was stond het met Walt Whitman, Nathaniel Hawthorne en Edgar Allan Poe op mijn leeslijst. En toch is *True Grit* (volgens mij vanwege de film met John Wayne, die wel goed is maar het boek geen recht doet) sindsdien uit de publieke belangstelling verdwenen, en waren mijn moeder en ik en vele andere Portisfans genoodzaakt tweedehands-boekwinkels af te schuimen en alle exemplaren op te kopen die we konden bemachtigen, omdat de boeken die we als ware evangelisten uitleenden nooit werden teruggegeven. (In een buitengewoon donkere episode, toen het laat-

ste exemplaar van mijn moeder was verdwenen en er nergens meer een te krijgen was, leende ze het boek uit de bibliotheek en deed vervolgens alsof ze het was kwijtgeraakt.) Nu is het boek in Amerika gelukkig weer verkrijgbaar, en het is mij een eer en een genoegen Bloombury's nieuwe herdruk in het Verenigd Koninkrijk te introduceren, en een hele nieuwe generatie lezers te laten kennismaken met Mattie Ross en Rooster Cogburn.

Donna Tartt
18 april 2004

NIEMAND WIL GELOVEN dat een veertienjarig meisje midden in de winter huis en haard zou verlaten om het bloed van haar vader te wreken, maar destijds leek het niet zo vreemd, al geef ik toe dat het niet dagelijks gebeurde. Ik was net veertien toen een lafaard, Tom Chaney genaamd, mijn vader neerschoot in Fort Smith, Arkansas, en hem beroofde van zijn leven, zijn paard, honderdvijftig dollar in contanten en nog twee Californische goudstukken die hij in zijn broeksband bij zich droeg.

Het ging als volgt. Wij waren eigenaar van tweehonderdveertig hectare goed laagland aan de zuidelijke oever van de Arkansas River, niet ver van Dardanelle in Yell County, Arkansas. Tom Chaney woonde op ons land maar werkte voor geld en niet voor een deel van de oogst. Hij was op een dag uitgehongerd komen aanrijden op een schimmel met een smerige deken op zijn rug en een touwhalster in plaats van een hoofdstel. Papa had medelijden met de man en gaf hem werk en een plekje om te wonen, een katoenschuur die was verbouwd tot een klein huisje. Er zat een goed dak op.

Tom Chaney zei dat hij uit Louisiana kwam. Hij was klein van stuk en had een hard gezicht. Ik zal later meer over dat gezicht vertellen. Hij had een Henry-geweer bij zich. Hij was vrijgezel en een jaar of vijfentwintig.

Toen in november de laatste katoen was verkocht kreeg Papa het in zijn hoofd om naar Fort Smith te gaan en daar een stel pony's te kopen. Hij had gehoord dat een veehandelaar daar, een zekere kolonel Stonehill, een grote koppel pony's had gekocht van een ploeg Texaanse veedrijvers op weg naar Kansas en daar nu mee in zijn maag zat. Hij deed ze voor een koopje van de hand omdat hij ze niet de hele winter wilde voederen. De mensen in Arkansas hadden niet veel op met die halfwilde pony's

uit Texas. Ze waren klein en vals. Ze hadden nooit iets anders te vreten gekregen dan gras en wogen niet meer dan driehonderdvijftig kilo.

Papa had het idee dat die pony's geschikt zouden zijn om mee op herten te jagen, want ze waren klein en taai en zouden de honden door het struikgewas kunnen bijhouden. Hij was van plan er een klein aantal te kopen en als het goed ging zou hij ze voor dat doel gaan fokken en verkopen. Hij zat vol plannen. Het zou hoe dan ook een goedkope investering zijn, want we hadden nog een veldje winterhaver en hooi genoeg om de winter door te komen en in het voorjaar konden de pony's dan gaan grazen op onze grote noordelijke weide en daar groenere, sappigere klaver eten dan ze ooit gezien hadden in de 'staat met één ster'. Als ik me goed herinner deed maïs destijds tegen de dertig cent per mud.

Papa wilde dat Tom Chaney thuisbleef om op de boerderij te passen terwijl hij weg was. Maar Chaney moest met alle geweld mee en na een tijdje had hij het gewonnen van Papa's goeie aard. Als Papa één tekortkoming had dan was het zijn toeschietelijkheid. De mensen maakten daar misbruik van. Mijn gierige kant heb ik niet van hem. Frank Ross was de zachtaardigste, eerzaamste man die ooit op deze aarde geleefd heeft. Hij had op een gratis kostschool gezeten. Hij was Cumberland presbyteriaan en vrijmetselaar en had vastberaden meegevochten in de slag bij Elkhorn Tavern maar was niet gewond geraakt bij die 'schermutselingen', zoals Lucille Biggers Langford beweert in haar rubriek *Yell County Yesterdays*. Als er iemand is die de feiten kent dan ben ik het wel. Hij is gewond geraakt tijdens de verschrikkelijke gevechten bij Chickamauga in de staat Tennessee en onderweg naar huis bijna gestorven door gebrek aan de juiste verzorging.

Voor Papa naar Fort Smith vertrok regelde hij dat een kleurling, Yarnell Poindexter genaamd, het vee zou voeren en elke

dag even bij Mama en ons zou komen kijken. Yarnell woonde met zijn gezin vlak bij ons op een stuk land dat hij van de bank had gepacht. Hij was in Illinois geboren uit vrije ouders maar een zekere Bloodworth had hem vlak voor de burgeroorlog in Missouri ontvoerd en meegenomen naar Arkansas. Yarnell was een goede man, hij was zuinig en ijverig en heeft later een welvarend bestaan opgebouwd als huisschilder in Memphis, Tennessee. We schreven elkaar elk jaar met Kerstmis tot hij in de griep epidemie van 1918 overleed. Tot op de dag van vandaag heb ik nooit meer iemand ontmoet die Yarnell heette, geen blanke en geen zwarte. Ik ben naar zijn begrafenis geweest en heb toen een bezoek gebracht aan Memphis met mijn broer Kleine Frank en zijn gezin.

In plaats van per stoomboot of trein naar Fort Smith te reizen, besloot Papa dat hij te paard zou gaan en de pony's aan een touw achter zich aan mee terug zou nemen. Zo was het niet alleen goedkoper maar zou het ook een plezierig uitje en een mooie tocht worden. Niemand reed zo graag op een onstuimig ros rond als Papa. Ik ben zelf nooit erg dol op paarden geweest, al vonden ze geloof ik wel dat ik in mijn jeugd redelijk goed kon rijden. Ik ben nooit bang voor dieren geweest. Ik weet nog dat ik een keer op een nukkige geit dwars door een dichte pruimenstruik ben gereden om te laten zien dat ik dat wel durfde.

Van ons huis naar Fort Smith was hemelsbreed zo'n honderd kilometer en je kwam dan langs de magnifieke Mount Nebo, waar wij een zomerhuisje hadden zodat Mama aan de muggen kon ontsnappen, en ook langs Mount Magazine, de hoogste berg van Arkansas. Maar het had evengoed duizend kilometer kunnen zijn, zo weinig wist ik van Fort Smith. De boten gingen erheen en sommige mensen verkochten daar hun katoen, maar meer wist ik er niet van. Wij verkochten onze katoen in Little Rock. Daar was ik twee of drie keer geweest.

Papa verliet ons op zijn rijpaard, een grote kastanjebruine mer-

rie met een bles die Judy heette. Hij had wat eten bij zich en een stel schone kleren die hij in een paar dekens had gerold. Die rol had hij weer in een oliejas gewikkeld en achter zijn zadel vastgebonden. Hij droeg zijn revolver aan zijn riem, een grote lange Dragoon Colt, het type met percussiekapjes dat zelfs toen al ouderwets was. Hij had het in de burgeroorlog bij zich gedragen. Hij zag er heel knap uit en in mijn herinnering zie ik hem nog in zijn bruine wollen overjas, met die zwarte zondagse hoed op in het zadel zitten en samen met zijn paard Judy kleine dampwolkes uitblazen op die vorstige ochtend. Hij leek wel zo'n galante ridder uit vroeger tijden. Tom Chaney bereed zijn schimmel, die geschikter was om een greppelploeg te trekken dan een ruiter te dragen. Hij had geen handvuurwapen maar droeg zijn geweer op zijn rug aan een eind katoentouw. De schooier. Hij had er een mooie leren riem voor kunnen maken van een oud stuk tuigleer. Maar dat was hem te veel moeite.

Papa had zo'n tweehonderdvijftig dollar in zijn portefeuille, wat ik kon weten omdat ik zijn boekhouding voor hem deed. Mama was niet goed in rekenen en kon nauwelijks het woordje kat spellen. Ik zal me niet op de borst kloppen over mijn eigen talenten op dat gebied. Cijfers en woordjes zijn ook niet alles. Net als Martha was ik altijd ongerust en bezorgd over de dingen van alledag, maar mijn moeder had een sereen en warm hart. Ze was als Maria en had 'het goede deel' uitgekozen. De twee goudstukken die Papa verstopt in zijn kleren verborgen bij zich had waren een bruidsgeschenk van mijn grootvader Spurling in Monterey, California.

Die ochtend kon Papa niet bevroeden dat hij ons nooit zou terugzien of weer in zijn armen zou sluiten, en ook nooit meer zou luisteren naar de veldleeuweriken van Yell County als zij hun vreugdevolle lied aanhieven op de lente.

Het nieuws kwam als een donderslag. Het volgende was er gebeurd. Papa en Tom Chaney arriveerden in Fort Smith en na-

men een kamer in pension de Monarch. Ze zochten Stonehill op in zijn veestal en bekeken de pony's. Er bleek geen enkele merrie tussen te zitten, ook geen hengst trouwens. Om de een of andere cowboyreden gebruikten de cowboys in Texas alleen maar ruinen en je kunt je voorstellen dat die niet zo geschikt zijn om mee te fokken. Maar Papa liet zich niet ontmoedigen. Hij moest en zou een paar van die kleine rotbeesten hebben en de volgende dag kocht hij er vier voor honderd dollar op de kop af, nadat hij had afgedongen op Stonehills vraagprijs van honderdveertig. Het was geen slechte koop.

Ze spraken af de volgende morgen te vertrekken. Die avond ging Tom Chaney naar een bar, raakte daar aan het kaarten met wat 'uitschot' van zijn eigen soort en verspeelde zijn loon. Hij nam zijn verlies niet als een man maar droop af naar de kamer in het pension en ging daar zitten kniezen als een buidelrat. Hij had een fles whiskey en dronk die leeg. Papa zat in de salon met een paar handelsreizigers te praten. Na verloop van tijd kwam Chaney de slaapkamer uit met zijn geweer. Hij zei dat hij was bedrogen en weer naar die bar ging om zijn geld terug te halen. Papa zei dat ze beter naar de politie konden gaan als hij was bedrogen. Chaney wilde niet luisteren. Papa liep achter hem aan naar buiten en zei hem zijn geweer af te geven omdat hij in die toestand beter geen ruzie kon gaan maken met een wapen in zijn hand. Mijn vader was op dat moment niet gewapend.

Tom Chaney hief zijn geweer op en schoot hem in zijn voorhoofd en mijn vader was op slag dood. Meer provocatie had hij niet nodig gehad en ik vertel het zoals het mij is verteld door de sheriff van Sebastian County. Sommige mensen zullen misschien zeggen: Tja, waarom moest Frank Ross zich er ook mee bemoeien? Mijn antwoord hierop is: Hij probeerde dat opvliegende heerschap een dienst te bewijzen. Chaney werkte voor hem en Papa voelde zich verantwoordelijk. Hij was zijn broeders hoeder. Is uw vraag hiermee beantwoord?

Die handelsreizigers holden niet naar buiten om Chaney in zijn kraag te grijpen of neer te schieten, maar stoven als kippen uiteen en terwijl mijn vader nog warm was pakte Chaney hem zijn portefeuille af en scheurde de band van zijn broek open om ook de goudstukken van hem af te pakken. Ik kan niet verklaren hoe hij daarvan wist. Toen hij klaar was met stelen, rende hij naar het eind van de straat en gaf de nachtwaker bij de stal een harde dreun op zijn mond met de kolf van zijn geweer zodat die meteen groggy was. Chaney deed Papa's paard Judy een hoofdstel om en reed zonder zadel weg. Hij werd opgeslokt door de duisternis. Hij had de tijd kunnen nemen om het paard te zadelen of een zesspan muilezels voor een postkoets te spannen en daarna nog een pijpje te roken want kennelijk kwam niemand in die hele stad hem achterna. Hij had de handelsreizigers voor mannen aangezien. 'De goddeloozen vlieden, waar geen vervolger is.'